

Chương 5

CÁN CÂN THANH TOÁN QUỐC TẾ

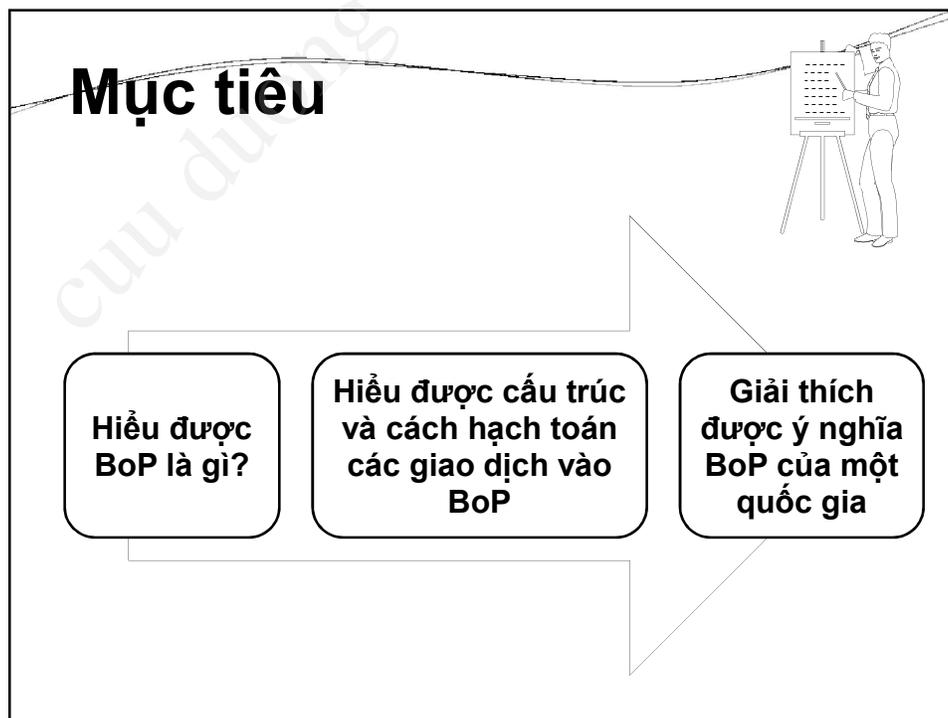
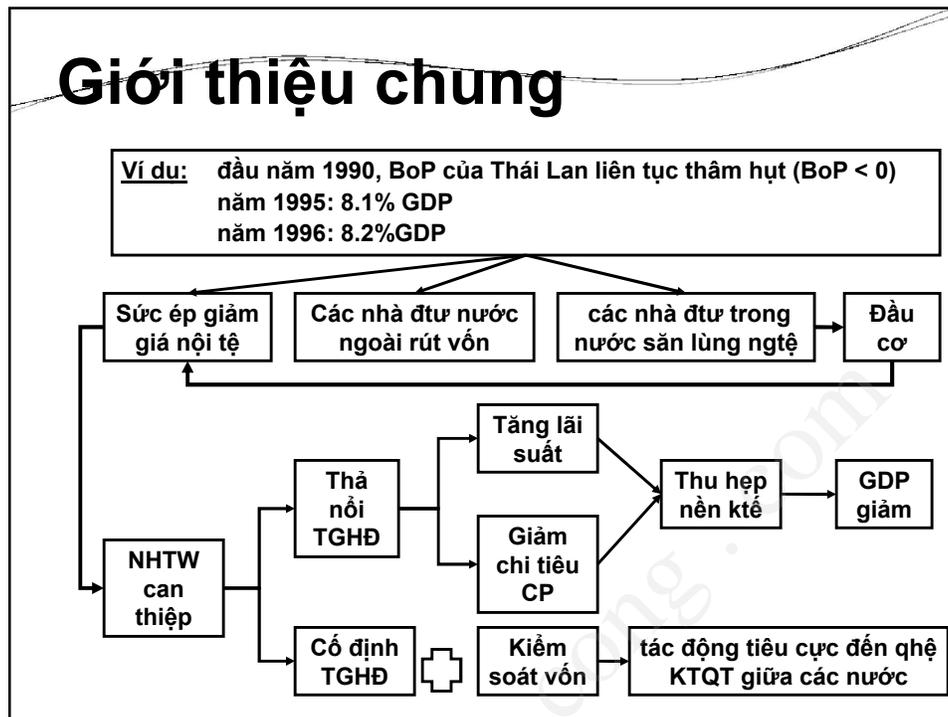
Balance of Payments - BoP

ThS. Nguyễn Thị Vũ Hà – Khoa KT&KDQT
Đại học Kinh tế - ĐHQGHN

Giới thiệu chung

**Cán cân
thanh
toán
quốc tế
(BoP)**

- chỉ số kt vĩ mô qtrọng đối với các nhà hoạch định cs kt trong một nền kt mở
- Được theo dõi chặt chẽ
- Có ảnh hưởng lớn đến nền kinh tế

Nội dung chính

- Những vấn đề chung về BoP
  - Khái niệm
  - Nguyên tắc bút toán
  - Các tài khoản
- Mối quan hệ giữa BoP và các chỉ số kinh tế vĩ mô khác
- Các biện pháp cơ bản nhằm điều tiết thâm hụt BoP

Những vấn đề chung về BoP

BoP là gì?

BoP: bảng thống kê tất cả những giao dịch kinh tế giữa những người cư trú của một nước với những người cư trú của các nước khác (những người không cư trú) trong một thời kỳ nhất định, thường là một năm

Những vấn đề chung về BoP

Giao dịch kinh tế là gì?

- Sự trao đổi tự nguyện quyền sở hữu H hoặc dịch vụ hoặc tài sản tài chính
- Quà tặng và những di chuyển đơn phương khác (đối với những giao dịch không đòi hỏi thanh toán) có được đưa vào BoP ko?

Các giao dịch đặc trưng giữa những người cư trú và những người không cư trú?

Những vấn đề chung về BoP

Người cư trú là ai?

- những thể nhân hoặc pháp nhân, cư trú ở quốc gia đang được xem xét nhiều hơn 1 năm, không phụ thuộc vào quốc tịch của họ.

Các nhà ngoại giao, các chuyên gia quân sự ở bên ngoài lãnh thổ của họ cũng như các tổ chức quốc tế có phải là người cư trú của nước, nơi mà họ đang làm việc ko?

Ai là người cư trú của Việt Nam?

Khách du lịch?

Người Việt Nam làm việc ở nước ngoài ?

Công ty đa quốc gia?

Chi nhánh ở Việt Nam của các công ty đa quốc gia?

Các tổ chức quốc tế: IMF, WB, WTO tại Việt Nam?

Định nghĩa về người cư trú của VN được quy định ở đâu?

Nguyên tắc bút toán

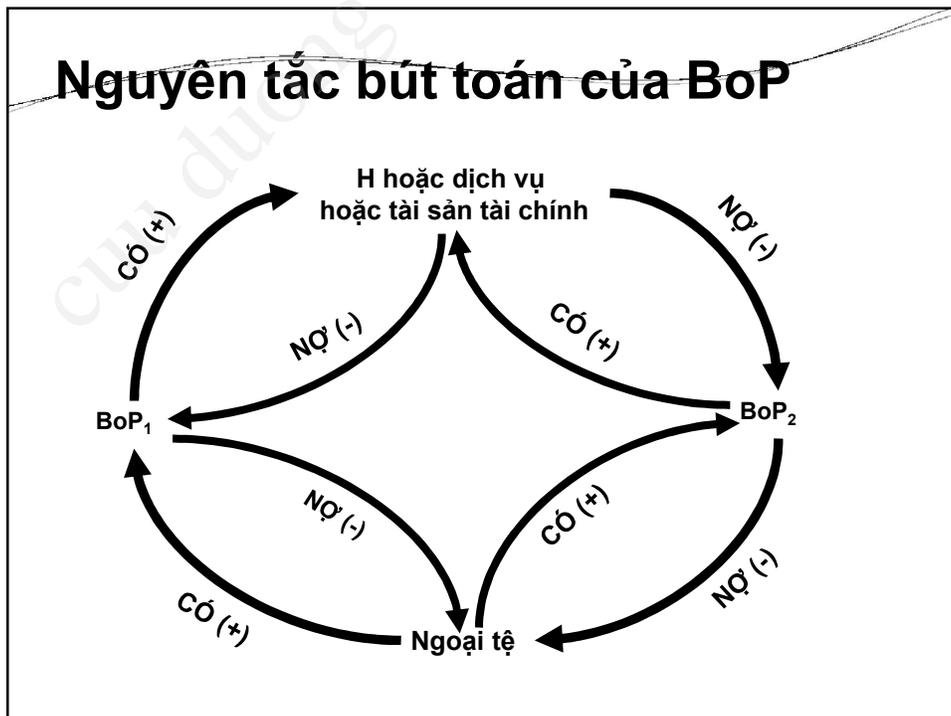
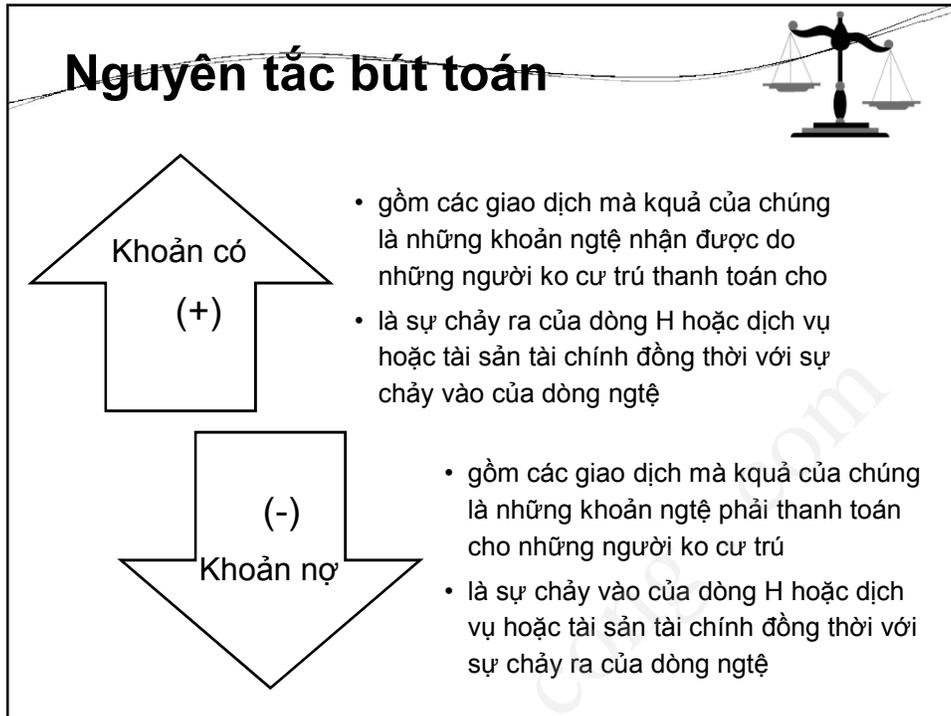
Các giao dịch được hạch toán vào BoP dựa trên nguyên tắc bút toán gì?

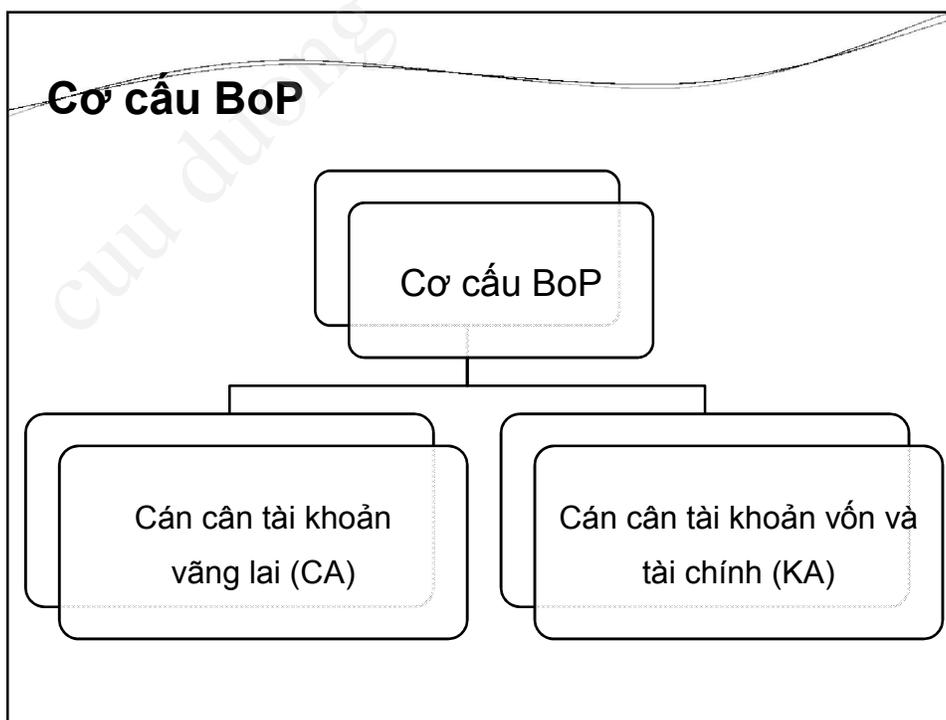
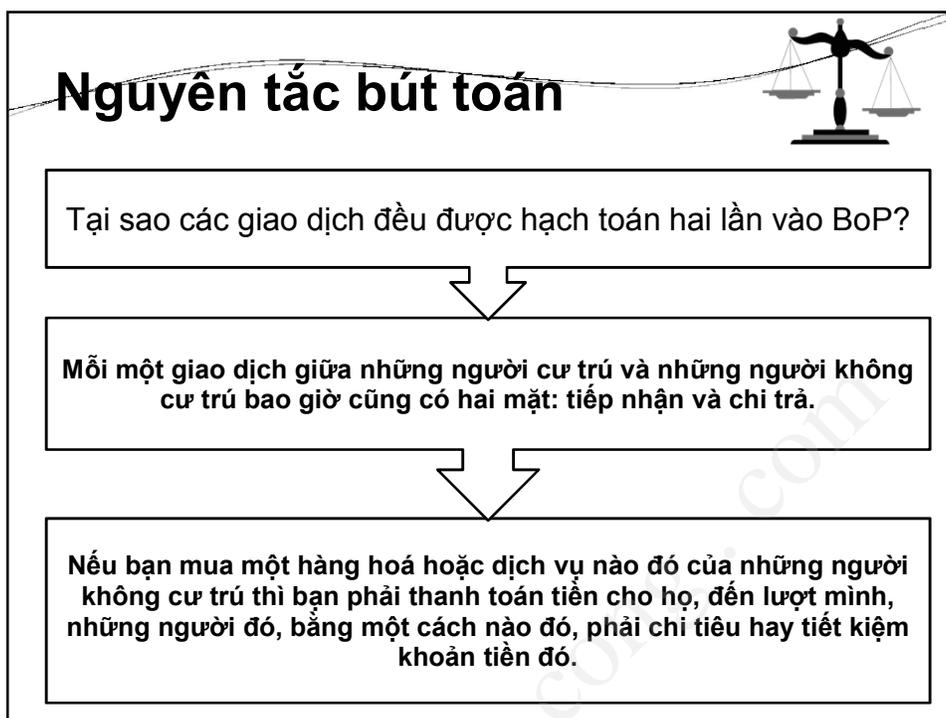
- Nguyên tắc bút toán kép

Điều đó có nghĩa là gì?

- Mọi giao dịch đều được đưa vào BoP hai lần, một lần ở khoản có và một lần ở khoản nợ với số lượng như nhau

Khoản có và khoản nợ là gì?

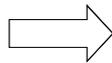

Tài khoản vãng lai – CA (Current account)

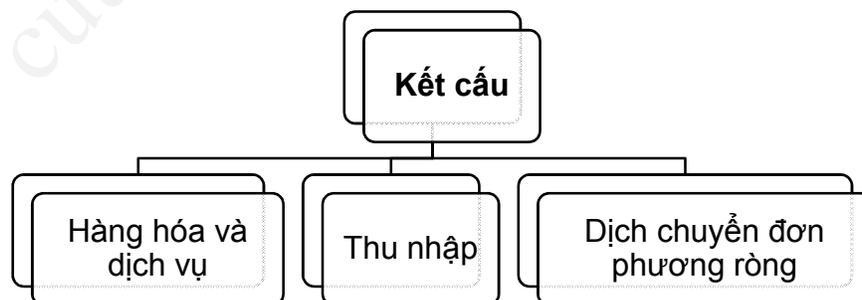
CA: ghi nhận tất cả các giao dịch có liên quan đến:

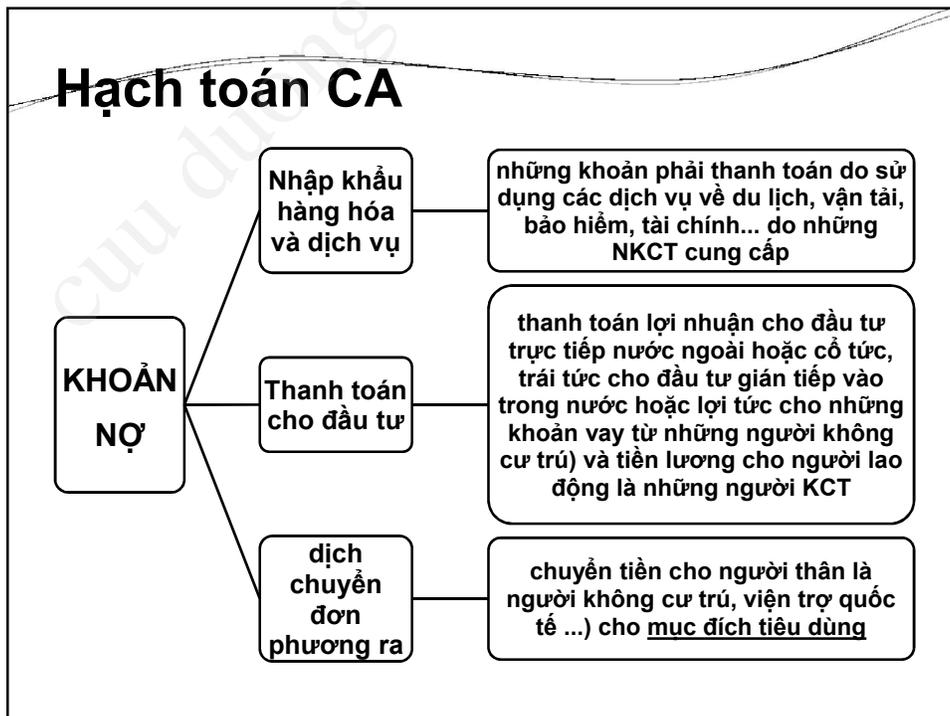
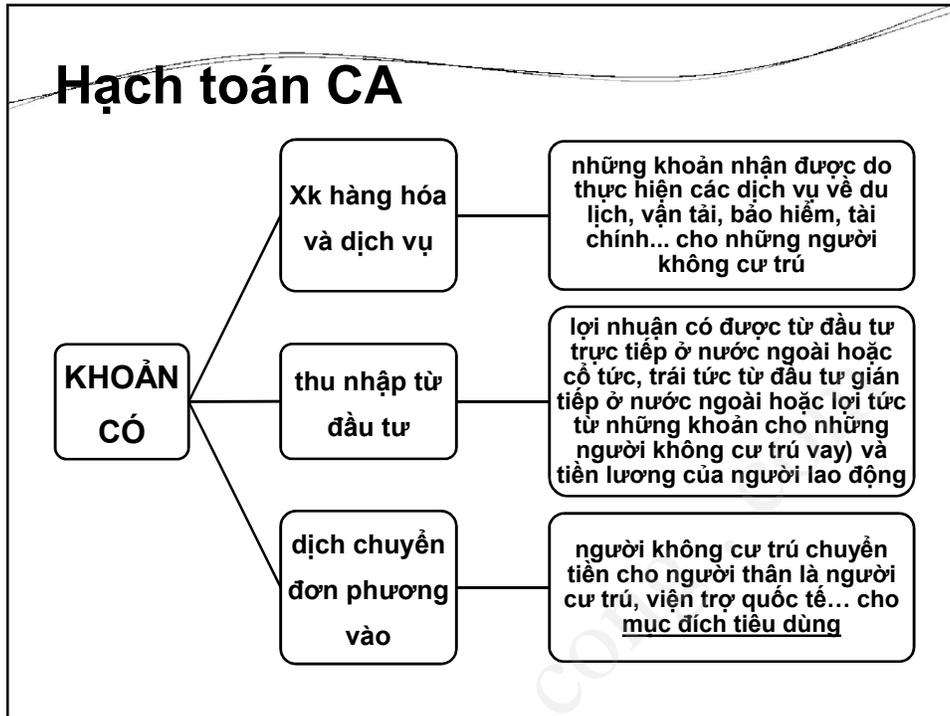
- ✓ di chuyển hàng hoá, dịch vụ
  - ✓ thanh toán/thu nhập từ các tài sản tài chính
  - ✓ dịch chuyển đơn phương
- } giữa những người cư trú và những người không cư trú

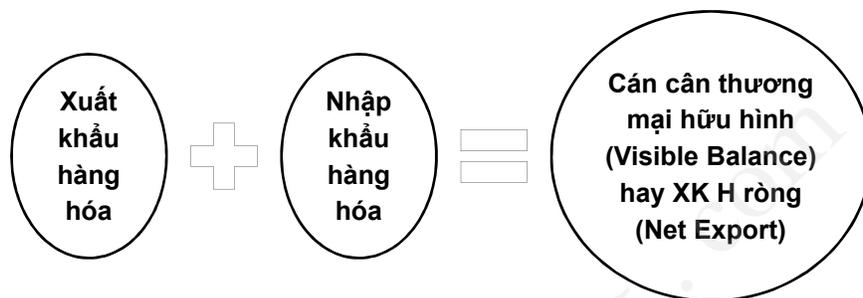
Phản ánh các luồng thu nhập vào và ra khỏi một QG → phản ánh việc chuyển giao **quyền sở hữu** về tài sản giữa những NCT và những NKCT

Tài khoản vãng lai - CA

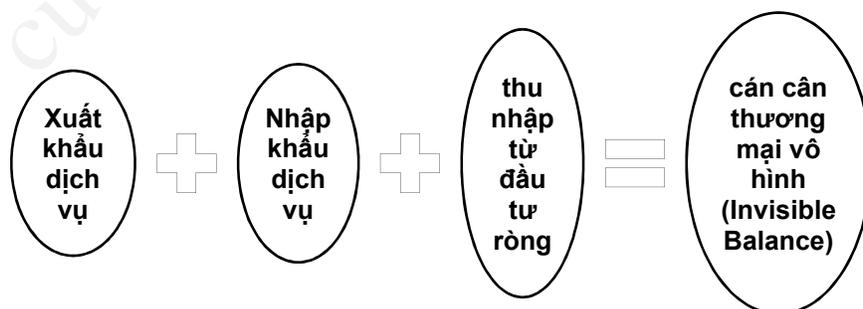

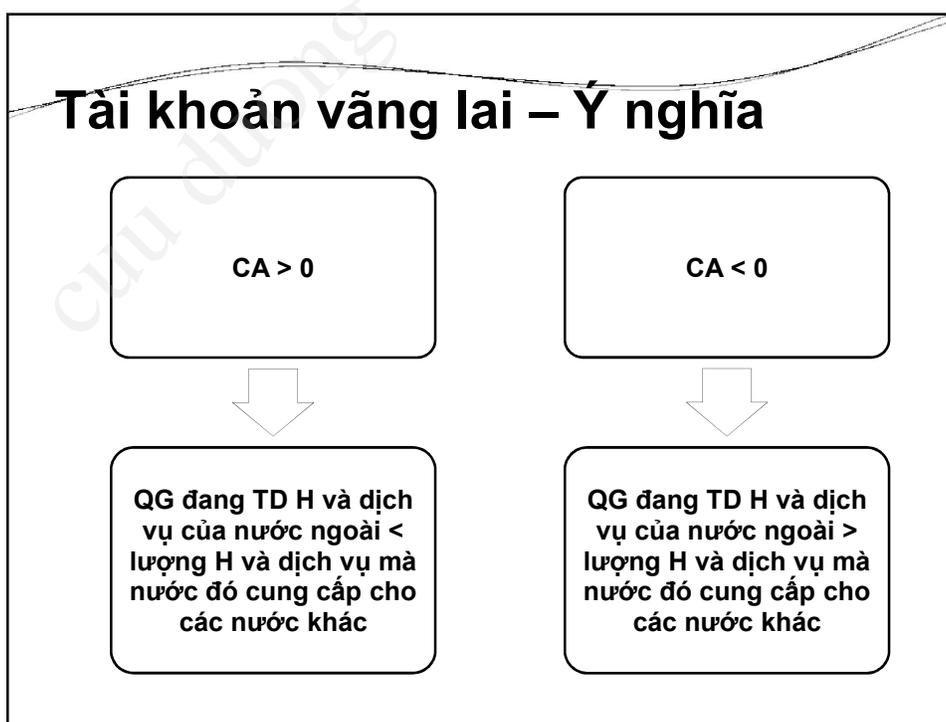
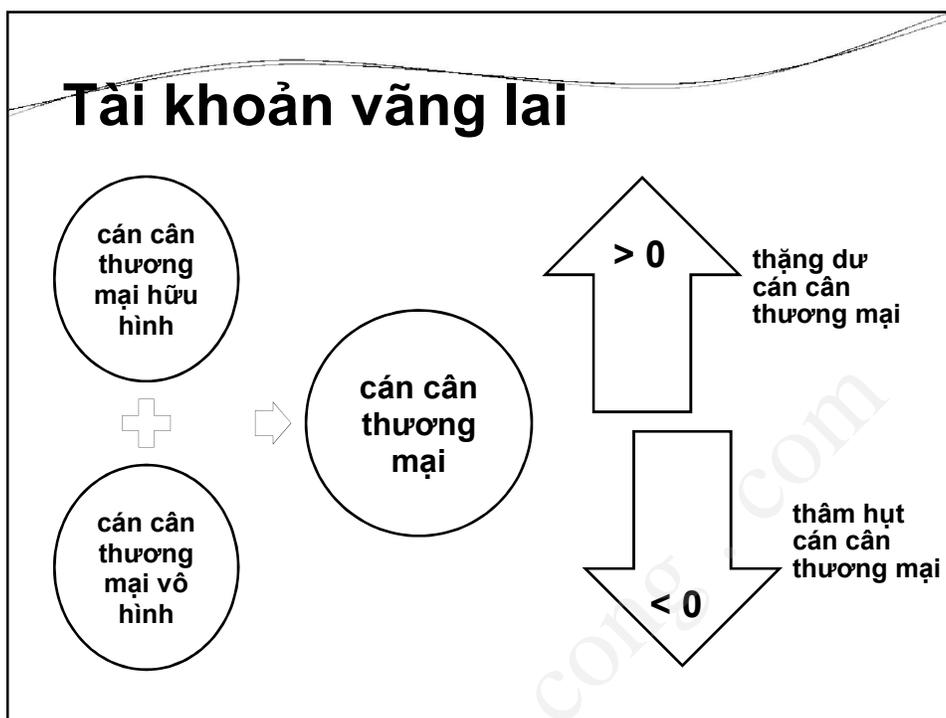

Tài khoản vãng lai

Tài khoản vãng lai

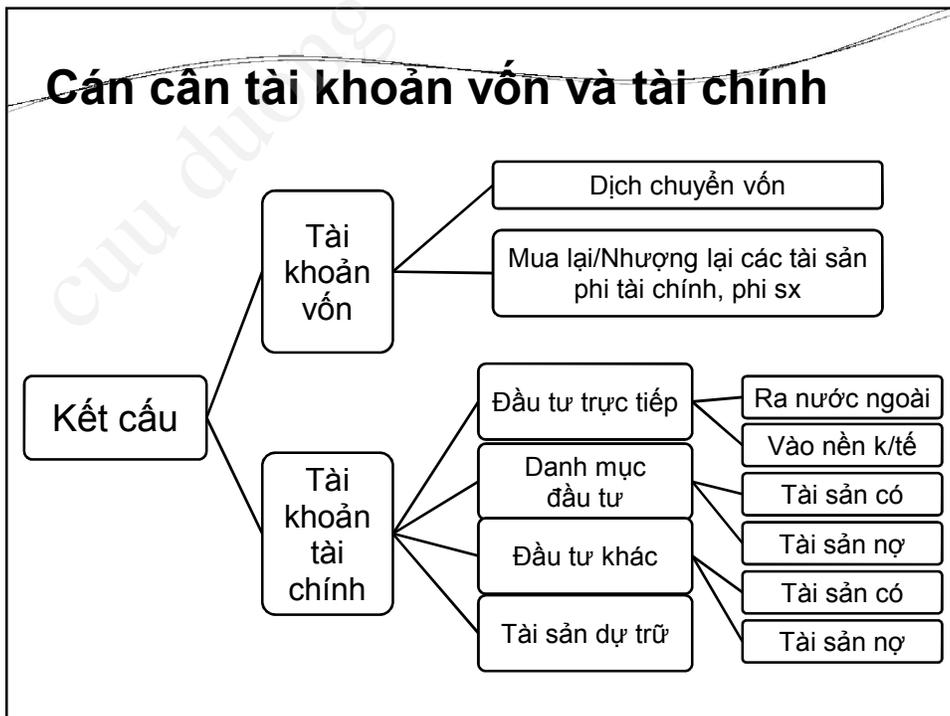

Tài khoản vốn và tài chính

Ghi nhận các giao dịch có liên quan đến sự dịch chuyển vốn do hoạt động **mua bán các tài sản tài chính**, đầu tư và vay mượn tư nhân và chính phủ giữa một nước cụ thể với tất cả các nước khác trong một khoảng thời gian nhất định

↓

phản ánh sự chuyển giao **quyền sử dụng** về tài sản giữa những NCT và những NKCT

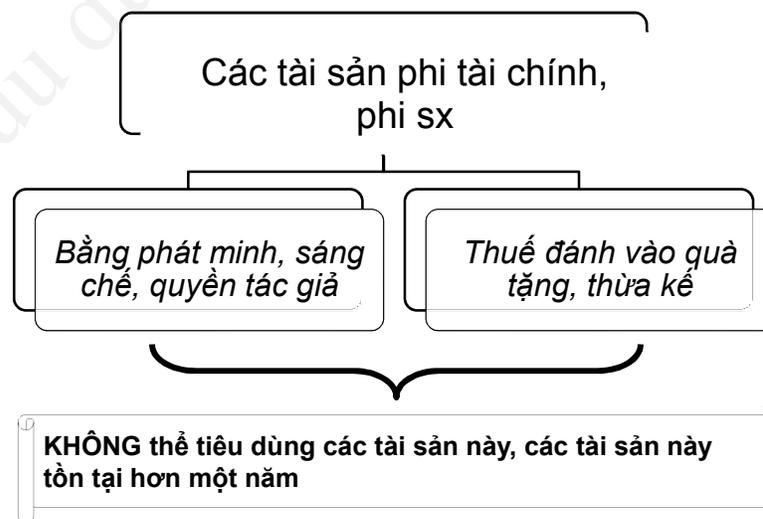

Tài khoản vốn và tài chính

Dịch chuyển vốn (dịch chuyển tài sản, không phải dịch chuyển thu nhập vãng lai)

Xóa nợ	<i>Dịch chuyển H và các tài sản tài chính từ những người nhập cư/xuất cư</i>	<i>Dịch chuyển quyền sở hữu các tài sản cố định</i>	<i>Dịch chuyển của các khoản nhận được của các quỹ từ việc bán và mua lại các tài sản cố định</i>
--------	--	---	---

Tài khoản vốn

Cán cân tài khoản vốn và tài chính

Đầu tư trực tiếp

- Phản ánh việc đầu tư vào các tài sản cố định ở nước ngoài
- Người đầu tư nắm quyền điều hành hoạt động kinh doanh
- Bao gồm cả việc mua lại công ty nước ngoài.

Đầu tư gián tiếp

- Thể hiện các giao dịch liên quan đến các tài sản tài chính dài hạn giữa các quốc gia mà không làm ảnh hưởng đến việc chuyển giao quyền điều hành.

Đầu tư vốn khác

- Thể hiện các giao dịch liên quan đến các tài sản tài chính ngắn hạn (như là chứng khoán trên thị trường tiền tệ) giữa các nước.

Các khoản có/khoản nợ đầu tư khác

Tín dụng TM ngắn hạn

Tín dụng TM dài hạn

Các khoản vay qua biên giới của các thể chế tài chính

Tiền gửi ngoại tệ

Tiền gửi ngân hàng

Các khoản phải thu/ phải trả khác

Cán cân thanh toán

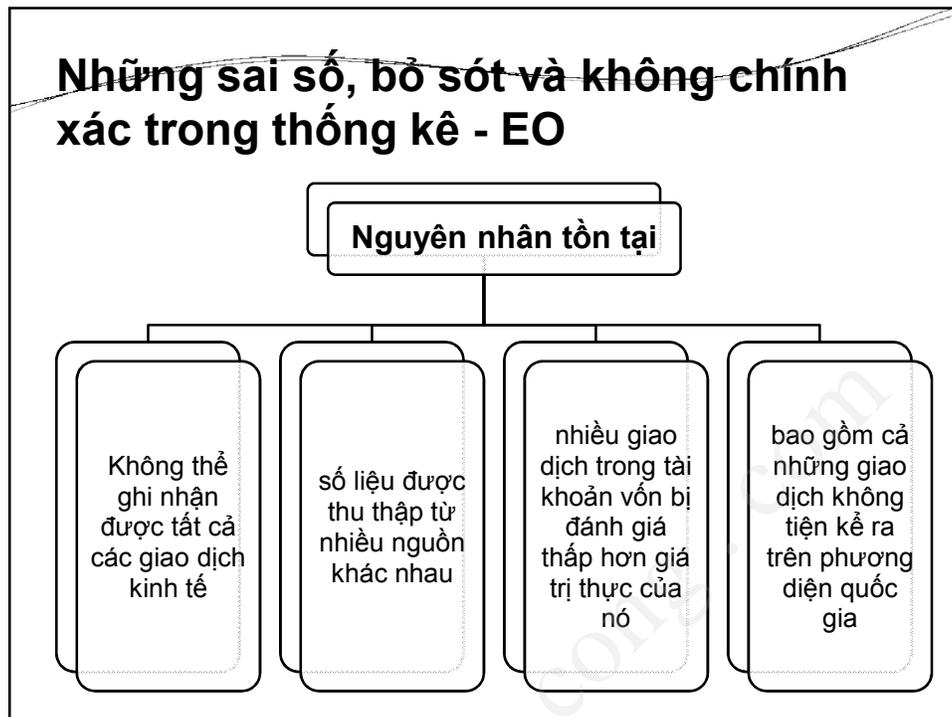
Theo nguyên tắc bút toán kép: $CA + KA = 0$

NHƯNG: thực tế: $CA + KA \neq 0$

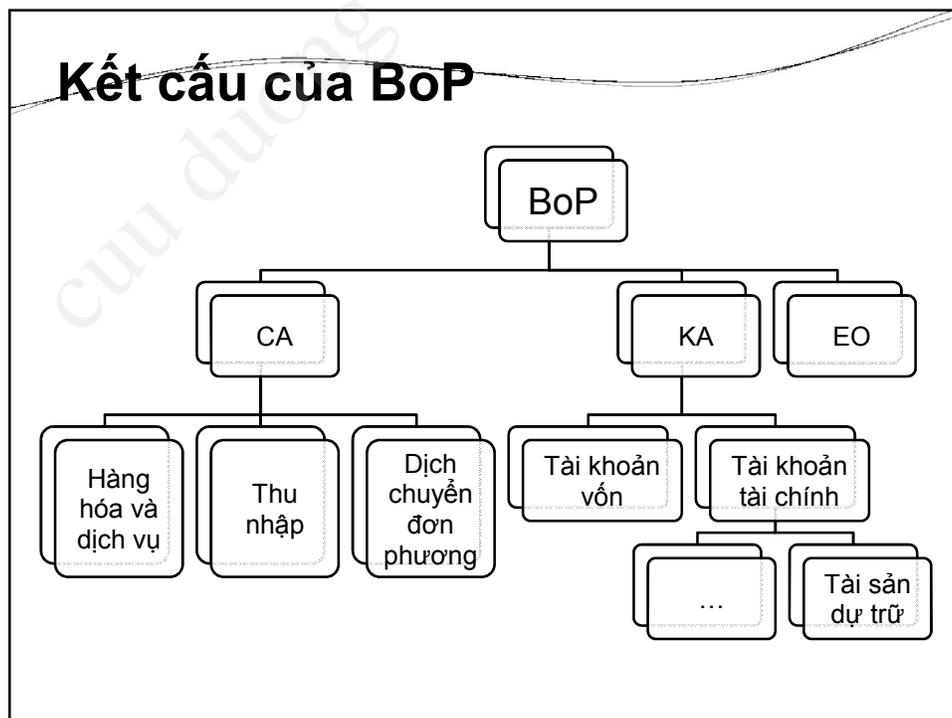
→ để cân bằng BoP người ta đã đưa ra một khoản mục, (thường nằm trong KA): sai số, bỏ sót và không chính xác trong thống kê.

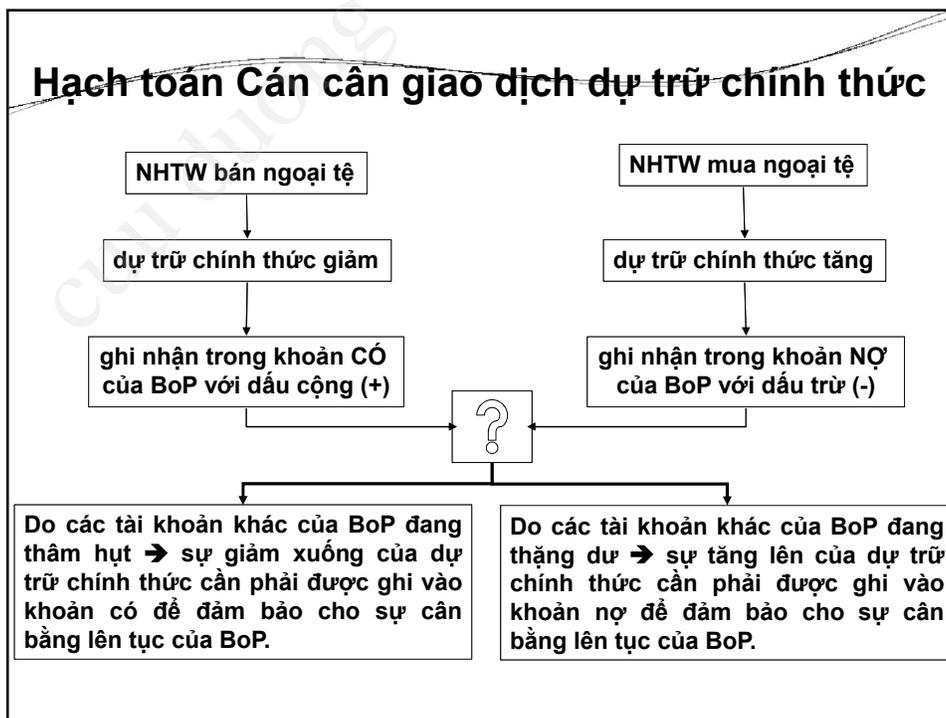
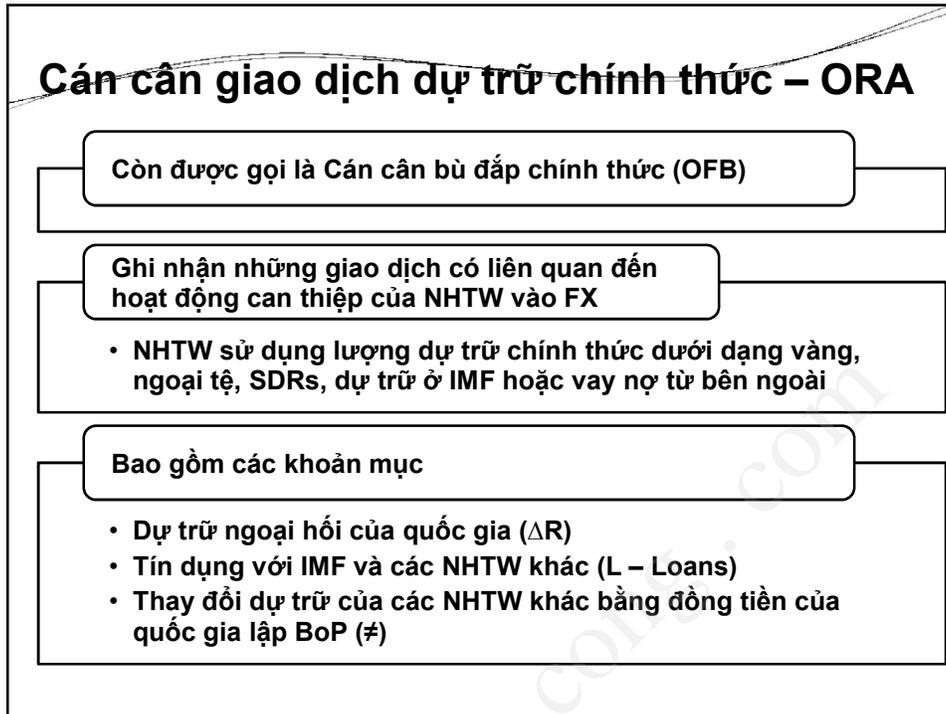
TẠI SAO HẠNG MỤC NÀY TỒN TẠI?

Những sai số, bỏ sót và không chính xác trong thống kê - EO

Kết cấu của BoP

Hạch toán các giao dịch sau vào BoP của Việt Nam

1. Việt Nam xuất khẩu gạo sang Mỹ trị giá 100tr USD và nhập khẩu từ Mỹ máy tính trị giá 100 tr USD.
2. Việt Nam xuất khẩu gạo sang Mỹ trị giá 100tr USD, thanh toán bằng cách ghi có vào tài khoản tiền gửi của Việt Nam tại Ngân hàng Mỹ
3. Bộ Tài chính Việt Nam mua 100 tr USD trái phiếu kho bạc Mỹ, thanh toán bằng cách ghi nợ trên tài khoản tiền gửi của Bộ Tài chính Nhà nước tại Mỹ và ghi có vào tài khoản trái phiếu của Bộ Tài chính tại Kho bạc Mỹ
4. Chính phủ Mỹ quyết định tặng cho Việt Nam hàng hóa trị giá 100 tr USD để trợ giúp đồng bào bị thiên tai
5. Chính phủ Mỹ tặng Việt Nam trị giá 100 tr USD bằng cách ghi có vào tài khoản của Bộ Tài chính Việt Nam mở tại Mỹ
6. Việt Nam thanh toán tiền lãi suất, trái tức, cổ tức cho những nhà đầu tư Mỹ tại Việt Nam trị giá 100 tr USD, thanh toán bằng cách ghi nợ tài khoản tiền gửi của Việt Nam tại Mỹ và ghi có tài khoản những nhà đầu tư Mỹ.

Bài tập về nhà

Liệt kê tất cả các giao dịch làm tăng khoản có và khoản nợ của BoP

Tìm số liệu về BoP của Việt Nam và cho nhận xét

BoP và các chỉ số kinh tế vĩ mô khác

Tổng thu nhập quốc dân = tổng sản phẩm quốc dân

$$Y = C^d + I^d + G^d + EX$$

$$= (C - C^f) + (I - I^f) + (G - G^f) + EX$$

$$= C + I + G + EX - (C^f + I^f + G^f)$$

$$= C + I + G + EX - IM$$

$$= C + I + G + CA$$

Chi tiêu và sản xuất trong nền kinh tế mở

$$CA = EX - IM = Y - (C + I + G)$$

$$Y > (C + I + G) \rightarrow CA > 0$$

$$Y < (C + I + G) \rightarrow CA < 0$$

Tiết kiệm và CA

$$S = Y - C - G$$

$$S = (Y - C - T) + (T - G)$$

$$S = S^p + S^g$$

$$\text{Mà } CA = Y - (C + I + G)$$

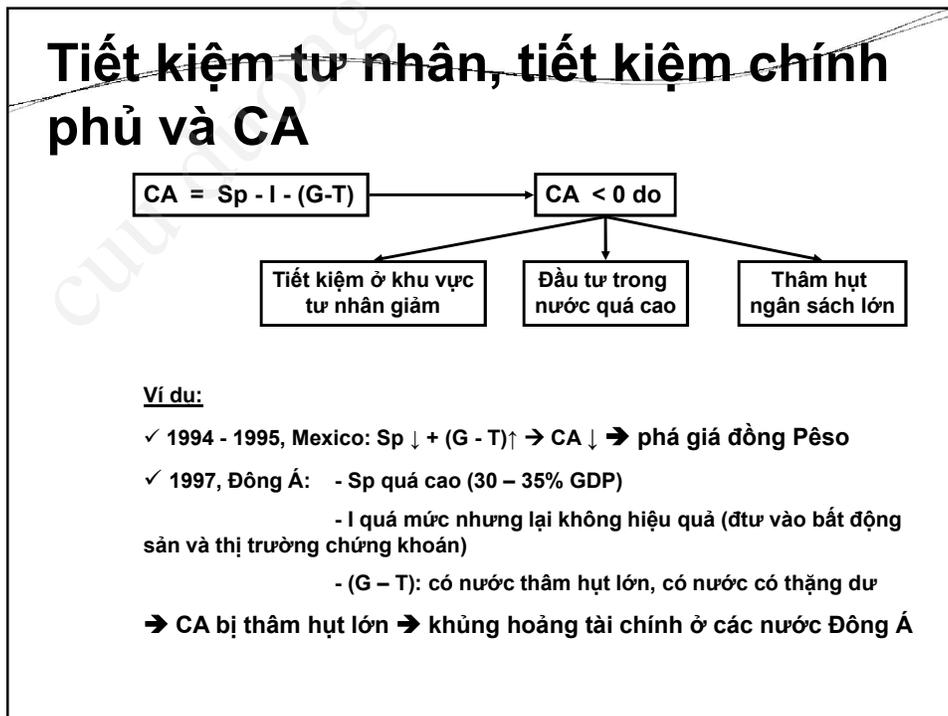
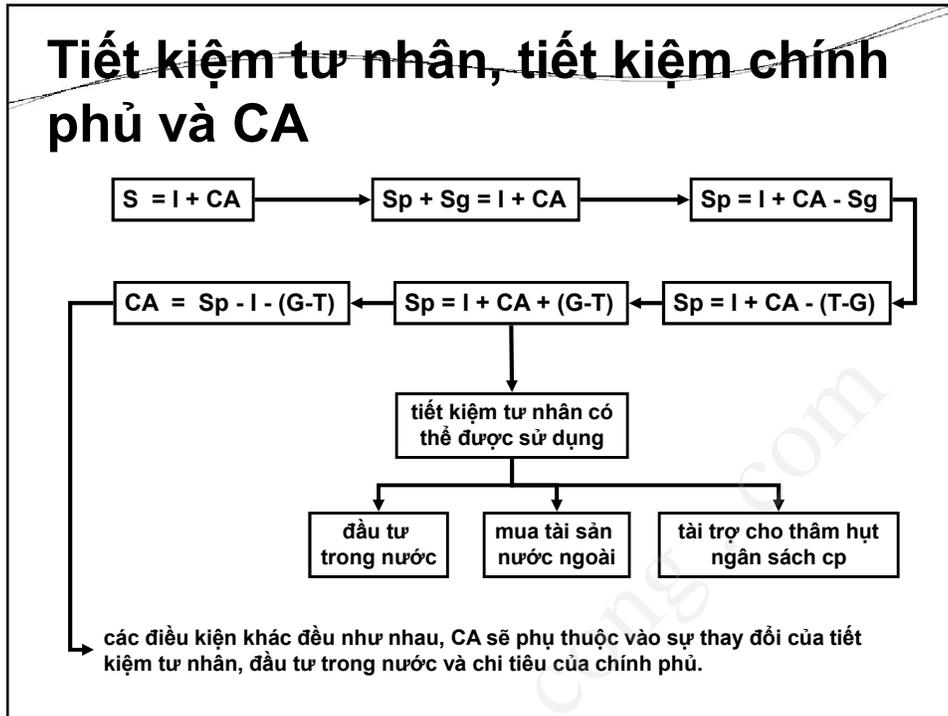
$$CA = (Y - C - G) - I = S - I$$

Tiết kiệm và CA

$$CA = S - I \text{ hay } S = I + CA$$

$$S > I$$

$$S < I$$

Những biện pháp cơ bản điều tiết sự thâm hụt BoP

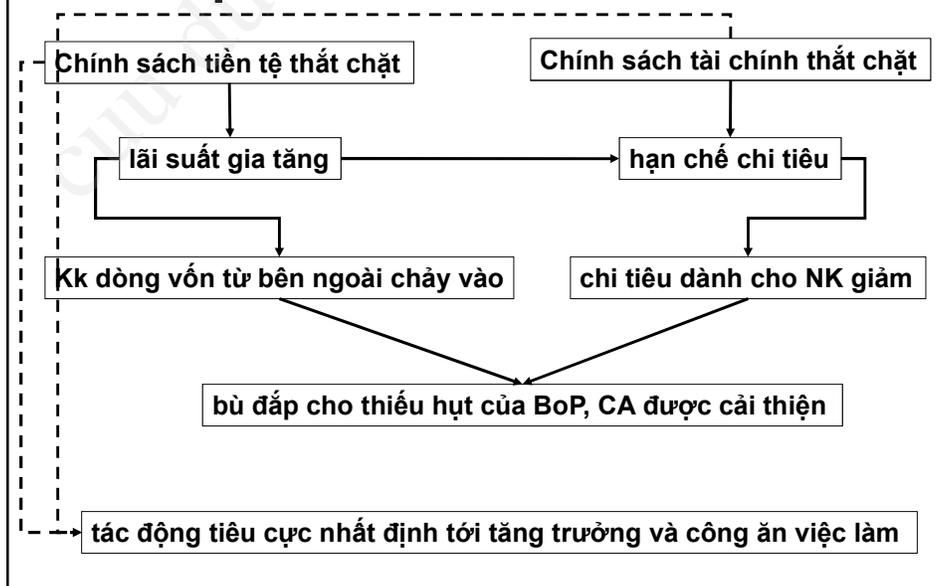
Chính sách tiền tệ và tài chính thắt chặt

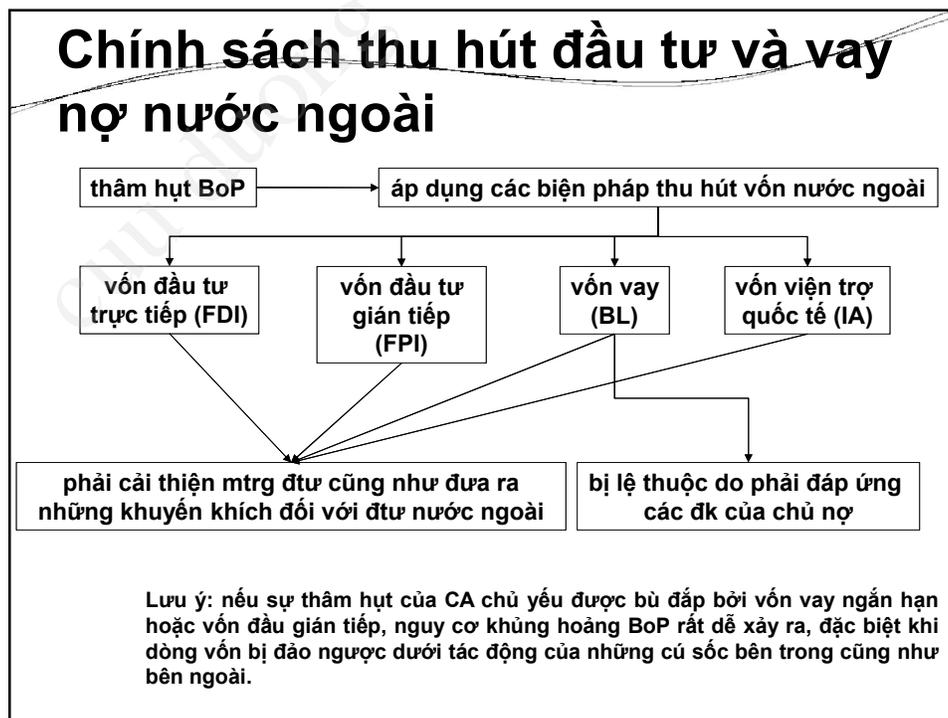
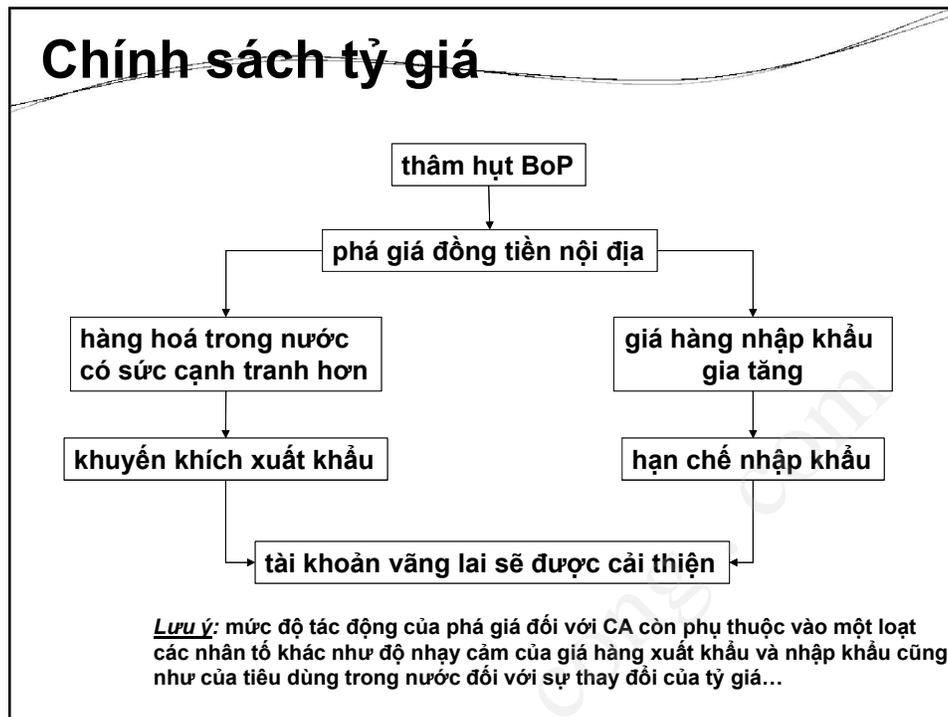
Chính sách tỷ giá

Chính sách thu hút đầu tư và vay nợ nước ngoài

Chính sách kiểm soát ngoại thương và ngoại hối

Chính sách tiền tệ và tài chính thắt chặt

Chính sách kiểm soát ngoại thương và ngoại hối

Chính sách kiểm soát ngoại thương

- Mục đích: khuyến khích XK và hạn chế NK
- Công cụ: hạn chế khối lượng, hạn chế hoặc cấm đoán mặt hàng NK, thực hiện chế độ cấp phép NK, chế độ thuế quan đánh vào hàng NK...

Chính sách kiểm soát ngoại hối

- Đưa ra các quy định về kết hối buộc các nhà XK phải bán ngoại tệ thu được cho NHTW và các nhà NK phải xin phép NHTW mới được mua ngoại tệ; kiểm soát sự di chuyển của dòng vốn ra hoặc vào trong nước...

Các biện pháp kiểm soát trực tiếp thường dẫn đến sự méo mó của thị trường như xuất hiện thị trường chợ đen, buôn lậu, chế độ đa tỷ giá....

BoP

- Câu hỏi?
- Thắc mắc?
- Bình luận?
- Bài tập về nhà thôi!!!

BÀI TẬP VỀ NHÀ

1. Giao dịch nào trong số những giao dịch sau đây làm tăng thặng dư cán cân tài khoản vãng lai của Việt Nam?

- a. Hãng hàng không "Vietnam Air Line" ký hợp đồng hàng đổi hàng với Mỹ: đổi một chiếc máy bay TU cũ trị giá 500.000 USD lấy 1 chuyến du lịch trọn gói cho nhân viên của mình ở Ha Oai.
- b. Việt Nam vay tiền của Cô-oét để mua dầu của nước này trong vòng 1 năm với trị giá 1.000.000 USD.
- c. Việt Nam cho Lào vay 1.000.000 USD để nhập khẩu hàng hoá và dịch vụ từ Việt Nam trong vòng 1 năm.

BÀI TẬP

2. Cán cân thương mại hữu hình của nước A (triệu USD) đạt mức âm 110, tài khoản vãng lai: âm 105. Mức gia tăng của dự trữ ngoại tệ chính thức là âm 5. Kết luận nào trong số những kết luận sau đây là không đúng:

- a. Cán cân quyết toán chính thức bằng 5
- b. Dịch vụ, thu nhập từ đầu tư ròng và dịch chuyển đơn phương ròng có giá trị dương.
- c. Vốn đã chảy vào nước A
- d. Ở nước A tiết kiệm quốc dân lớn hơn đầu tư.

BÀI TẬP

3. Dựa trên những thông tin sau về cán cân thanh toán ở nước A (tỷ USD):

Hãy tính:

- Cán cân thương mại hữu hình
- Cán cân tài khoản vãng lai
- Cán cân tài khoản vốn
- Cán cân quyết toán chính thức

Xuất khẩu hàng hoá	+ 80
Nhập khẩu hàng hoá	- 60
Xuất khẩu dịch vụ	+ 30
Nhập khẩu dịch vụ	- 20
Thu nhập từ đầu tư ròng	- 10
Dịch chuyển đơn phương ròng	+ 20
Vốn chảy vào	+ 20
Vốn chảy ra	- 80
Dự trữ chính thức	+ 20